

ukazuje ona całe zaplecze trudnych dyskusji teologicznych w listach św. Pawła skierowanych przeciwko judaizującym. Okazuje się przy tym, że dyskusje Pawła nie dotyczyły spraw drugorzędnych, gdyż decydowały one o religijnym i teologicznym profilu chrześcijaństwa. Dlatego dzieło Gunthera spotka się zapewne z uznaniem i wdzięcznością komentatorów *corpus Paulinum*.

Kraków

KS. STANISŁAW MĘDALA CM

R. J. SWANSON, *The Horizontal Line Synopsis of the Gospels*, Western North Carolina Press, Dillsboro 1975, stron 620.

Jest to angielska synopsa 4 Ewangelii, ułożona nie w pionowych kolumnach, lecz poziomo wierszami. Autor zestawia kolejno dla poszczególnych 4 Ewangelii teksty paralelne, umieszcza je dokładnie jeden pod drugim, przy czym podkreśleniem zaznacza wyrazy równobrzmiące z tą Ewangelią, która w danej sekcji jest tekstem głównym.

Tę nową próbę synoptycznego przedstawienia Ewangelii należy uznać za bardzo udaną. Przy pracy nad tekstem jednej Ewangelii czytelnik ma od razu przed oczyma przejrzyste podany cały kontekst paralelny z dokładnym zaznaczeniem wszystkich podobieństw i różnic redakcyjnych. Jedynym mankamentem tego systemu jest to, że przy jego pomocy trudniejsze aniżeli w tradycyjnych synopsach jest jednocześnie śledzenie całego toku narracji wszystkich Ewangelii w porównaniu z jedną, uznaną za tekst źródłowy i wiodący.

Tekst angielski w synopsie Swansona pochodzi z *Revised Standard Version of the Bible*. Wkrótce ma się ukazać na 900 stronach tak samo opracowany przez tegoż autora tekst grecki Ewangelii.

Lublin

KS. JAN SZLAGA

BATTISTA MONDIN, *Le teologie del nostro tempo*, Edizioni Paoline, Alba 1975.

Wiek XX jest świadkiem głębokich przemian cywilizacyjno-kulturowych i wraz z nimi powstawania nowych koncepcji świata, człowieka i historii, jak: egzystencjalizm i strukturalizm, neotomizm i marksizm, neopozytywizm i personalizm. W tej ogólnej sytuacji teologia, której główne zadanie polega na dawaniu poszczególnym generacjom zrozumiałej i „atrakcyjnej” interpretacji: Objawienia Bożego, musi w oparciu o aktualne systemy myślowe, podejmować trud odpowiedniej prezentacji orędzia chrześcijańskiego. Wysiłki tego rodzaju były zawsze podejmowane w Kościele, ale nie będzie przesadą powiedzieć, że wiek XX ma pod tym względem najliczniejsze i bardzo zróżnicowane doświadczenia. B. Mondin zebrał i przedstawił spośród nich najbardziej reprezentatywne i głośnie.

Okres odrodzenia i rozwoju teologii w XX w. rozpoczął się po pierwszej wojnie światowej. Złożyły się na to głównie powstanie nowych filozofii i bliższy kontakt ze źródłami biblijnymi i patrystycznymi chrześcijaństwa. Do czołowych przedstawicieli odnowy teologicznej Autor zalicza tutaj Chenu, Congara, Daniélou, De Lubaca, Guardiniego, Teilharda de Chardin, Rahnera w Kościele katolickim, oraz Bartha, Bultmanna, Tillicha, Brunnera, Gogartena, Niebuhra, Bonhoeffera po stronie protestanckiej. Pierwsi nawiązywali przeważnie do neotomizmu, drudzy z kolei opierali się z reguły na egzystencjalizmie. Wymienione nazwiska, mimo wszystkich różnic jakie je dzielą, pozostaną trwale związane z osiągnięciami teologii przedsoborowej.

Po Vaticanum II, w dziele adaptacji teologicznej, sformułowane nia kiedy bardzo radykalnie, zaznaczyły się — zdaniem Mondina — nające cztery orientacje: teologia radykalna, zwana również teologią „śmia Boga, teologia nadziei, teologia życia praktycznego (postępu, polityczna, wyzwolenia) i teologia krzyża. Autor analizuje przyczyny powstania tych nowych kierunków, prezentuje sylwetki głównych przedstawicieli, szkicuje i krytycznie ocenia idee przewodnie. Nie pominął on także bardzo dyskusyjnego w XX wieku problemu teologii naturalnej rozważanej zarówno od strony religijności, jaką człowiek posiada niezależnie od Objawienia i instytucji kościelnych, jak i od strony teologii filozoficznej, która problematykę Boga podejmuje wyłącznie w oparciu o kategorie myślenia racjonalnego. Książka kończy się uwagami na temat sytuacji teologii włoskiej.

Nie ulega wątpliwości, że B. Mondin należy do wybitnych znawców współczesnej teologii. Dla dzisiejszych ludzi, potrzebujących szybko pewnych i bezstronnych informacji, dzieło *Teologie współczesne* stanowi niewątpliwie cenną pozycję: jest zwięzłą, udokumentowaną i jasno wyłożoną panoramą teologiczną.

Kraków

KS. ADAM KUBIS

O. HUGOLIN LANGKAMMER, OFM, *Wprowadzenie i komentarz do ewangelicznych opisów Męki Pańskiej*, Lublin 1975, Katolicki Uniwersytet Lubelski, mała poligrafia, ss. 152.

Dobrze się stało, że ukazał się skrypt O. Langkammera na temat Męki Chrystusa. Dawał się bowiem odczuć brak polskiej publikacji tego typu, praca ks. J. Kaczmarczyka, *Męka Jezusa Chrystusa podług czterech Ewangelii* (Kraków 1932) jest już przestarzała, a zdaje się nigdy nie zyskała większego rozgłosu.

Skrypt składa się z dwóch części i z Aneksów.

Cz. I: Wprowadzenie, w którym Autor przedstawia stan współczesnych badań, prezentując równocześnie własną koncepcję. Oto słowa Autora; „Wszelkie badania nad męką Pańską powinny się rozpocząć od Marka, ponieważ ta najstarsza ewangelia prezentuje i zarazem odzwierciedla ten opis męki, który przekazała nam tradycja (opis przedmarkowy). Z drugiej strony łatwo wykazać, że zarówno Mateusz, jak i Łukasz opierają się na markowym opisie męki Pańskiej. Wiele zbieżności z opisem Marka zauważa się nawet u Jana. Wynika z tego, że Marek jest pierwszym rzecznikiem tradycji o meście Jezusa; za nim idą Mateusz i Łukasz. Ostatni ewangelista prezentuje także własne opisy, nie znane tradycji markowej.” (s. 3). Uważa dalej Autor, że wszelkie próby rekonstrukcji jakiegoś opisu „pramęki” są skazane na niepowodzenie, gdyż tekst męki Jezusa nie stwarza możliwości do odtworzenia tego.

Cz. II to komentarz do opisu Markowego, a ponieważ są uwzględnione dodatki i warianty innych ewangelistów, dlatego można to uważać za komentarz do relacji wszystkich ewangelistów.

Trzy Aneksy zajmują się kolejno: problemem nowotestamentowych przekazów o Eucharystii, opisami apokryficznymi męki i zmartwychwstania Jezusa oraz hymnami pasyjnymi w 1 P.

Chociaż publikacja L. jest pomyślana jako skrypt dla studentów teologii, może jednak oddać cenne usługi homiletom na okres Wielkiego Postu. W tendencji odświeżania języka kerygmatycznego w duszpasterstwie nie wolno zapominać o pomocy, jaką przynosi współczesna biblistyka. A praca L. niewątpliwie do tych pomocy należy.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL